

Αριθμός 2759/1994
 ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
 ΤΜΗΜΑ Ε

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την 11 Μαΐου 1994 με την εξής σύνθεση : Μ. Δεκλερής, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε Τμήματος, Κ.Γ. Χαλαζωνίτης, Γ. Δεληγιάννης, Ι. Μαρή, Κ. Μενουδάκος, Σύμβουλοι, Ν. Ρόζος, Μ. Καραμανώφ, Πάρεδροι. Γραμματέας η Κ. Τζεδάκη.

Δ ι α να δικάσει την από 14 Μαΐου 1993 αίτηση :

τ ω ν 1) Σωματείου με την επωνυμία "Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Εμ. Μπενάκη αρ. 53, 2) Εταιρείας με την επωνυμία "Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση Ελλάς", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Ασκληπιού αρ. 14, οι οποίες παρέστησαν με τον δικηγόρο Γ. Παπαδημητρίου (Α.Μ. 7297), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο και 3) Σωματείου με την επωνυμία "Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Τριπόδων αρ. 2', το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Β. Δωροβίνη (Α.Μ. 3177), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά των Υπουργών : 1) Εθνικής Οικονομίας και Τουρισμού, ο οποίος παρέστη με τον Ν. Σακελλαρίου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 2) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ο οποίος παρέστη με τον Γ. Λάζο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 1) Γεωργίας, ο οποίος παρέστη με τον Νικηφ. Κανιούρα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 4) Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, ο οποίος παρέστη με τον Γ. Θωμόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

κ α ι κατά των παρεμβαινόντων : Α) "Δημοσίας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. (Δ.Ε.Η.), η οποία παρέστη με τους δικηγόρους Βασ. Μαυρολέοντος (Α.Μ. 1259) και Χαρίλ. Καλπούζο (Α.Μ. 1580), που τους διόρισε με πληρεξούσιο και οι οποίοι συμπαρίστανται, Β) 1) Σωματείου με την επωνυμία Εταιρεία Θεσσαλικών Μελετών", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Ακαδημίας αρ. 61, το οποίο παρέστη με τους δικηγόρους Λάμπρο Μακρυγιάννη (Α.Μ. 6127) και Ιωάννη Σπυριδάκη (Α.Μ. 2882), που τους διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της εταιρείας Γ. Ζυγογιάννης και οι οποίοι συμπαρίστανται, 2) Ένωσης των θεσσαλικών Σωματείων με την επωνυμία "Πανθεσσαλική Στέγη", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Σολωμού αρ. 48, η οποία παρέστη με τους ίδιους πιο πάνω δικηγόρους Λάμπρο Μακρυγιάννη και Ιωάννη Σπυριδάκη, που τους διόρισε στο ακροατήριο η Πρόεδρος της εταιρείας Ιωάννα Σπηλιωτακάρα και οι οποίοι συμπαρίστανται, 3) Ένωσης των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων (Ε.Τ.Ε.Δ.Κ.) Θεσσαλίας, που εδρεύει στην Λάρισα, οδός Πανός αρ. 14, η οποία παρέστη με τους ίδιους πιο πάνω δικηγόρους Λάμπρο Μακρυγιάννη και Ιωάννη Σπυριδάκη, που τους διόρισε με ειδικό πληρεξούσιο και Γ) 1) Δήμου Λάρισας, 2) Δήμου Καρδίτσας και 3) Δήμου Τρικάλων, οι οποίοι παρέστησαν με τους ίδιους πιο πάνω δικηγόρους Λάμπρο Μακρυγιάννη και Ιωάννη Σπυριδάκη, που τους διόρισαν με ειδικό πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες ζητούν να ακυρωθεί η 61414/21-4-1992 απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ο υπουργός Γεωργίας και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Κ. Μενουδάκου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξούσιους των αιτουσών εταιρειών, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξούσιους των παρεμβαινόντων και τους αντιπροσώπους των Υπουργών, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου κ α ι,

Είδε τα σχετικά έγγραφα και
εσκέφθη κατά τον νόμο

1. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση - για την άσκηση της οποίας έχουν κατατεθεί τα κατά νόμο τέλη (διπλότυπα 4280428/1993 και 4280429/1993 Δ.Ο.Υ. δικαστικών εισπράξεων Αθηνών) και παράβολο (ειδικά γραμμάτια παραβόλου 1648245/1993 και 3744399/1993) - ζητείται να ακυρωθεί η κοινή απόφαση Α.Π. 61414/21-4-1992 των Υπουργών Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Τουρισμού, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία αφενός σήραγγας μήκους 18,5 χιλιομέτρων για τη διοχέτευση υδάτων του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία και αφετέρου φραγμάτων και των αντίστοιχων ταμιευτήρων ύδατος καθώς και άλλων συναφών έργων στις θέσεις Πύλη και Μουζάκι που βρίσκονται στους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας, αντιστοίχως.

2. Επειδή παραδεκτός παρεμβαίνουν στη δίκη για να αντικρούσουν την κρινόμενη αίτηση αφενός η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), στην οποία έχει ανατεθεί με αποφάσεις κυβερνητικών οργάνων (βλ. κυρίως την από 11-2-19, '5 απόφαση Διυπουργικού Συντονιστικού Οργάνου που συγκροτήθηκε για την υλοποίηση προγράμματος αξιοποίησης της θεσσαλικής πεδιάδας σε συνδυασμό προς την εκτροπή του Αχελώου ποταμού) η προώθηση των αναγκαίων διαδικασιών για την εκτέλεση των έργων, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, αφετέρου, με κοινό δικόγραφο, οι Δήμοι Λάρισας, Καρδίτσας και Τρικάλων, οι οποίοι επιδιώκουν την πραγματοποίηση των παραπάνω έργων, που εντάσσονται στη δέσμη των έργων εκτροπής υδάτων του Αχελώου προς τη Θεσσαλία, διότι, όπως ισχυρίζονται, με την εκτροπή αυτή, θα ενισχυθούν οι δυνατότητες ύδρευσης των πόλεών τους και άρδευσης των καλλιεργήσιμων εκτάσεων των δημοτών τους, και εκ τρίτου, με κοινό επίσης δικόγραφο, το σωματείο "Εταιρία Θεσσαλικών μελετών", στους σκοπούς του οποίου περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων, σύμφωνα με το καταστατικό του (άρθρο 2), η αναζήτηση τρόπων επίλυσης των προβλημάτων της Θεσσαλίας που έχουν μείζονα σπουδαιότητα και η υποστήριξη κάθε προσπάθειας αντιμετώπισής τους, η συμβολή στην ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών δυνατοτήτων της Θεσσαλίας και η προστασία του φυσικού πλούτου της, το σωματείο "Πανθεσσαλική Στέγη", το οποίο, κατά το καταστατικό του (άρθρα 1 και 2), αποτελεί ένωση των αναγνωρισμένων σωματείων των Θεσσαλών που εδρεύουν στην Αθήνα, στον Πειραιά και στα Περίχωρα και έχει ως σκοπό, πλην άλλων, την προώθηση και επίλυση "των θεσσαλικών εν γένει ζητημάτων", τη συνεργασία με τα θεσσαλικά σωματεία και την υποβοήθησή τους, και η Ένωση των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων Θεσσαλίας, η οποία έχει ως μέλη τις Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων των νομών της Θεσσαλίας (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας και Τρικάλων).

3. Επειδή με το άρθρο 2 της κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας (φ. 691/2-11-1990, τευχ. Β) θεσπίζεται, με βάση νομοθετική εξουσιοδότηση που παρέχεται με το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος" (φ. 160), η διαδικασία ενημέρωσης από μέρους των νομαρχιακών συμβουλίων των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους για τις υποβαλλόμενες στη Διοίκηση μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και διατύπωσης των σχετικών απόψεων των ενδιαφερομένων και ειδικότερα, ορίζεται ότι η αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων διαβιβάζει στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο αντίγραφο των υποβαλλόμενων σε αυτή μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την υποβολή τους (παρ. 1), ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο μεριμνά αφενός για τη δημοσίευση στον τοπικό τύπο ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής

τους να λάβουν γνώση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να διατυπώσουν απόψεις για το περιεχόμενό της σε προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις δεκαπέντε ημέρες από τη δημοσίευση και αφετέρου για την ανάρτηση αντιγράφου της ανακοίνωσης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας (παρ. 2), ότι μετά τη δημοσίευση της παραπάνω ανακοίνωσης και μέσα σε προθεσμία που ορίζεται σε αυτή κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση ολόκληρου του περιεχομένου της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των συνοπτικών και τομεακών χαρτών και να διατυπώσει εγγραφώς τη γνώμη και τις προτάσεις του προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο (παρ. 3), ότι η κατά τα προαναφερόμενα διαδικασία δημοσιοποίησης και υποβολής απόψεων δεν επιτρέπεται να υπερβεί τις τριάντα ημέρες από τη παραλαβή της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το Νομαρχιακό Συμβούλιο (παρ. 4) και ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις γνώμες και προτάσεις που υποβλήθηκαν από φορείς και πολίτες με σχετική γνωμοδότησή του στην αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (παρ. 5). Περαιτέρω, στο άρθρο 3 της ίδιας υπουργικής απόφασης προβλέπεται διαδικασία δημοσιοποίησης της απόφασης της Διοίκησης, με την οποία εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι, και συγκεκριμένα ορίζεται ότι "η αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. διαβιβάζει την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο, προκειμένου να λάβουν γνώση του περιεχομένου της οι πολίτες και φορείς εκπροσωπησης τους με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον τοπικό τύπο και ανάρτησης της σχετικής απόφασης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας".

4. Επειδή από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει, για καμία από τις Νομαρχίες, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται τα παραπάνω τεχνικά έργα, ότι έλαβε χώρα δημοσιοποίηση της προσβαλλόμενης απόφασης κατά τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 3 της προαναφερόμενης κανονιστικής υπουργικής απόφασης, δηλαδή με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον τοπικό τύπο και ανάρτηση στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας, το γεγονός, όμως, αυτό δεν επηρεάζει την ισχύ - ούτε, άλλωστε, τη νομιμότητα - της προσβαλλόμενης, η οποία έχει αποκτήσει υπόσταση και επιφέρει έννομες συνέπειες από την έκδοσή της, δεδομένου ότι, κατά την έννοια του παραπάνω άρθρου, οι διατυπώσεις αυτές δεν θεσπίζονται ως συστατικός τύπος για την τελείωση των πράξεων της Διοίκησης, με τις οποίες εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι, αλλ' αποσκοπούν απλώς στη γνωστοποίησή τους. Από την άποψη, λοιπόν, αυτή η προσβαλλόμενη απόφαση είναι δεκτική προσβολής με αίτηση ακύρωσης.

5. Επειδή μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης εκδόθηκε η πράξη Α.Π. ΓΑ/72/23811/9-6-1994 των Υπουργών Γεωργίας και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, με την οποία ματαιώθηκε το αποτέλεσμα του μειοδοτικού διαγωνισμού που έλαβε χώρα στις 9-4-1987 για την ανάθεση του έργου της εκτροπής του Αχελώου και αξιοποίησης της θεσσαλικής πεδιάδας, στο οποίο εντάσσονται και τα ειδικότερα τεχνικά έργα, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση. Η μεταγενέστερη αυτή πράξη, όμως, με την οποία δεν ματαιώνεται γενικώς το παραπάνω έργο αλλά μόνο το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου μειοδοτικού διαγωνισμού, ουδεμία επίδραση ασκεί στην ισχύ της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία δεν συσχετίζεται με τις διαδικασίες ανάθεσης της εκτέλεσης των επίμαχων έργων αλλ' έχει ως περιεχόμενο την έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα αυτά, ασυνδέτως προς τις παραπάνω διαδικασίες και το πρόσωπο του αναδόχου. Είναι, λοιπόν, απορριπτέος ο προβαλλόμενος με το υπόμνημα του Δημοσίου ισχυρισμός ότι μετά την έκδοση της παραπάνω νεότερης πράξης η παρούσα δίκη δεν έχει πλέον αντικείμενο.

6. Επειδή η δεύτερη από τους αιτούντες έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το άρθρο 784 του Αστικού Κώδικα, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το καταστατικό της, είναι αστική εταιρεία, η οποία, αν και μη κερδοσκοπική, έχει και οικονομικούς σκοπούς, το δε καταστατικό της έχει καταχωρηθεί στο βιβλίο εταιρειών του Πρωτοδικείου Αθηνών. Από την άποψη, λοιπόν, αυτή η παραπάνω αστική εταιρεία

νομιμοποιείται στην ασκήση της κρινόμενης αίτησης, είναι δε απορριπτέος ο ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, με τον οποίο υποστηρίζεται το αντίθετο.

7. Επειδή με τις διατάξεις της κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1998 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας που παρατίθενται σε προηγούμενη σκέψη θεσπίζεται διοικητική διαδικασία, με την οποία επιδιώκεται να παρασχεθεί στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους στο στάδιο της αξιολόγησης των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προηγείται της έκδοσης των πράξεων, με τις οποίες επιβάλλονται περιβαλλοντικοί όροι, δεν προβλέπεται, όμως, από τις διατάξεις αυτές, ούτε από άλλη διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξης της Διοίκησης στηριζόμενης σε εξουσιοδότηση νομού, η άσκηση ενώπιον διοικητικού οργάνου προσφυγής κατά των παραπάνω πράξεων. Εξάλλου, στην ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση ορίζεται ότι κατ' αυτής μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον προσφυγή στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες από την εκδοσή της, με την ρήτρα, όμως, αυτή δεν καθιερύεται ενδικοφανής προσφυγή, της οποίας η μη άσκηση συνεπάγεται अपαράδεκτο προσβολής της απόφασης με αίτηση ακύρωσης σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 του π.δ/τος 18/1989 "κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" (φ. 8), διότι στην έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης εμπίπτουν οι ενδικοφανείς προσφυγές που προβλέπονται από νόμο ή από κανονιστική πράξη της Διοίκησης εκδιδόμενη με βάση νομοθετική εξουσιοδότηση. Είναι, επομένως, απορριπτέοι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου και των παρεμβαίνόντων δήμων και σωματείων, με τους οποίους υποστηρίζεται ότι συντρέχει απαράδεκτο της κρινόμενης αίτησης λόγω μη άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής και, συγκεκριμένα, διότι, οι αιτούντες αφενός δεν κατέθεσαν αντιρρήσεις ή απόψεις κατά τη διαδικασία εξέτασης των σχετικών μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα οικεία νομαρχιακά συμβούλια και αφετέρου δεν υπέβαλαν προσφυγή κατά της προσβαλλόμενης απόφασης στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, σύμφωνα με την προαναφερόμενη ρήτρα της ίδιας αυτής απόφασης.

8. Επειδή, όπως προκύπτει από τα αντίστοιχα καταστατικά που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο, το πρώτο από τους αιτούντες είναι σωματείο, στους σκοπούς του οποίου περιλαμβάνεται η οικολογία και προστασία της ελληνικής ορνιθοπανίδας, η δεύτερη αποτελεί, όπως αναφέρεται σε προηγούμενη σκέψη, αστική εταιρεία που απέκτησε νομική προσωπικότητα και έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την προστασία της πανίδας, της χλωρίδας, των τοπίων, των υδάτων και άλλων φυσικών πόρων και γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος και το τρίτο είναι σωματείο που επιδιώκει, πλην άλλων, την ανάδειξη και προστασία του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος. Ενόψει των παραπάνω σκοπών τους, και τα τρία αιτούντα έχουν έννομο συμφέρον να ασκήσουν την κρινόμενη αίτηση, με την οποία υποστηρίζεται ότι τα έργα, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, θίγουν σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, όπως υδροβιοτόπους, την πανίδα και την χλωρίδα, και ότι τα στοιχεία αυτά δεν προστατεύονται από τους προβλεπόμενους στην απόφαση περιβαλλοντικούς όρους. Το γεγονός δε ότι τα αιτούντα δεν υπέβαλαν τις αντιρρήσεις και απόψεις τους στη Διοίκηση κατά το στάδιο της αξιολόγησης των σχετικών μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στις οποίες στηρίζεται η πληττόμενη απόφαση, δεν τους στερεί το έννομο συμφέρον να προσβάλουν την απόφαση αυτή με αίτηση ακύρωσης. Είναι, λοιπόν, απορριπτέοι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου και των παρεμβαίνόντων δήμων και σωματείων, με τους οποίους αμφισβητείται το έννομο συμφέρον των αιτούντων.

9. Επειδή από τα στοιχεία της δικογραφίας δεν προκύπτει κοινοποίηση στις αιτούσες περιβαλλοντικές οργανώσεις ή γνώση από τους εκπροσώπους τους της προσβαλλόμενης απόφασης σε χρόνο, από τον οποίο η άσκηση της κρινόμενης αίτησης να απέχει περισσότερο από εξήντα ημέρες. Ειδικότερα, δεν προκύπτει πλήρης γνώση της απόφασης που να κινεί την κατά νόμο εξηκονθήμερη προθεσμία προσβολής της με αίτηση

ακύρωσης από την από 11-6-1992 αίτηση των αιτουσών οργανώσεων προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με την οποία ζητήθηκαν αντίγραφα εγγράφων σχετικών με το έργο της εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, μεταξύ των οποίων οι οικείες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και οι "διοικητικές πράξεις εγκρίσεως" των μελετών αυτών, χωρίς, όμως, να γίνεται στην παραπάνω αίτηση οποιαδήποτε αναφορά σε συγκεκριμένη πράξη της Διοίκησης. Εξάλλου, δεν μπορεί να θεμελιωθεί τεκμήριο γνώσης της προσβαλλόμενης απόφασης από τους εκπροσώπους των αιτουσών οργανώσεων στο γεγονός ότι, πριν εκδοθεί η απόφαση αυτή, δημοσιεύθηκε σε τοπικές εφημερίδες των νομών Τρικάλων, Καρδίτσας και Αρτας πρόσκληση των ενδιαφερομένων να λάβουν γνώση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συντάχθηκαν για έργα εντασσόμενα στο πρόγραμμα της εκτροπής των υδάτων του Αχελώου, μεταξύ των οποίων και εκείνα, τα οποία αφορά η παραπάνω απόφαση, η δε μελέτη για τις επιπτώσεις της εκτροπής στο δέλτα του ποταμού είχε αποσταλεί από τη Διοίκηση στην πρώτη και στην τρίτη από τις προαναφερόμενες οργανώσεις με το έγγραφο 47081/Π.Π. 1851/28-11-1989 του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, ούτε στο γεγονός ότι η κρινόμενη αίτηση ασκήθηκε μετά την πάροδο δεκατριών περίπου μηνών από την έκδοση της προσβαλλομένης, ενόψει και του ότι, όπως έχει εκτεθεί σε προηγούμενη σκέψη, δεν προκύπτει δημοσιοποίηση της πράξης αυτής κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με το προαναφερόμενο άρθρο 3 της κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας αλλ' αντιθέτως στο έγγραφο 1710/6-5-1994 της Νομαρχίας Τρικάλων προς το Συμβούλιο της Επικρατείας υποστηρίζεται η άποψη ότι δημοσίευση της πράξης δεν προβλέπεται και στο έγγραφο 49/9-5-1994 της Νομαρχίας Καρδίτσας προς το Δικαστήριο αναφέρεται ότι αναρτήθηκε στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας και ανακοινώθηκε από τον τοπικό τύπο η "έγκριση από το Νομαρχιακό Συμβούλιο των περιβαλλοντικών όρων, δεν βεβαιώνεται όμως ότι τηρήθηκαν οι διατυπώσεις αυτές και για την προσβαλλόμενη υπουργική πράξη, ενώ, τέλος, δεν αποδεικνύεται από τα στοιχεία της δικογραφίας ότι η ευρεία δημοσιότητα που έχει λάβει γενικώς και επί σειρά ετών το θέμα της εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου συνδέεται και

με την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης ή με το περιεχόμενό της. Κατά συνέπεια, εμπροθέσμως ασκείται η κρινόμενη αίτηση, είναι δε απορριπτέοι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου και των παρεμβαίνόντων Δήμων και σωματείων, με τους οποίους υποστηρίζεται το αντίθετο.

10. Επειδή, κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος, η Πολιτεία έχει υποχρέωση να προστατεύει το φυσικό περιβάλλον και να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για τη διαφύλαξή του. Με τη συνταγματική αυτή διάταξη θεσπίζεται η θεμελιώδης αρχή της πρόληψης της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος χάριν της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης αυτού και των φυσικών πόρων προς όφελος όχι μόνο της παρούσας γενεάς αλλά και των επομένων. Επομένως, από την ίδια διάταξη απορρέουν οι περιορισμοί εκείνοι στην αναπτυξιακή πολιτική της πολιτείας που είναι αναγκαίοι για την πρόληψη της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος, σε τρόπο ώστε όχι κάθε ανάπτυξη αλλά μόνον η βιώσιμη, δηλαδή εκείνη που δεν επιφέρει βλάβη στο περιβάλλον και άρα είναι διατηρήσιμη και όχι πρόσκαιρη, να είναι επιτρεπτή από το Σύνταγμα. Ειδικότερα, να μεν η κατασκευή δημόσιων έργων μπορεί να αποτελεί μέρος αναπτυξιακών προγραμμάτων, πλην, έχοντας άμεση επίδραση στο φυσικό περιβάλλον, μπορεί να αποτελεί, επίσης, μέγιστο κίνδυνο σοβαρής αλλοίωσης ή ακόμη και ανεπανόρθωτης καταστροφής αυτού, αν δεν γίνεται με περίσκεψη και πλήρη επιστημονική μελέτη όλων των επιπτώσεών της στο περιβάλλον, οπότε και μόνον είναι επιτρεπτή.

11. Επειδή σε συμμόρφωση προς την επιταγή που περιέχεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος εκδόθηκε ο προαναφερόμενος ν. 1650/1986, με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ειδικότερα, με το άρθρο 3 παρ. 1

του νόμου αυτού παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη, με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, των δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με κριτήρια το είδος και το μέγεθός τους, το είδος και την ποσότητα των εκπεμπόμενων ρύπων και κάθε άλλη επίδραση στο περιβάλλον, τη δυνατότητα να προληφθεί η παραγωγή ρύπων από την εφαρμοζόμενη παραγωγική διαδικασία, τον κίνδυνο σοβαρού ατυχήματος και το βαθμό της ανάγκης για επιβληθούν περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος. Στη δε παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει "τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της έκτασης τους είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον", ενώ στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν έργα και δραστηριότητες που δεν προκαλούν μεν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις αλλά για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να υποβάλλονται "σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις" και στην τρίτη κατηγορία "όσα προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον . Περαιτέρω, στο άρθρο 4 του παραπάνω νόμου προβλέπεται, πλην άλλων, ότι "για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό ή τη μετεγκατάσταση υφιστάμενων έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες του προηγούμενου άρθρου, απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης ή πραγματοποίησης της δραστηριότητας ή του έργου (παρ. 1), ότι για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων" (παρ. 2α), ότι "η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και των κατά περίπτωση συναρμόδιων υπουργών. Με όμοια απόφαση είναι δυνατό η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για ορισμένα έργα ή δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής να ανατίθεται στο νομάρχη" (παρ. 2β), ότι "για νέα έργα και δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται προέγκριση που αφορά τη χωροθέτηση... Η διαδικασία για την προέγκριση, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζονται με τηναπόφαση της παρ. 10" (παρ. 6), ότι "με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού καθορίζονται η διαδικασία έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η προθεσμία υποβολής τους...." (παρ. 10) και ότι "οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και στα έργα και τις δραστηριότητες που υφίστανται ή βρίσκονται στο στάδιο της κατασκευής κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Με κοινές αποφάσεις, που εκδίδονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και τον κατά περίπτωση αρμόδιο υπουργό, καθορίζονται ο αναγκαίος χρόνος προσαρμογής των παραπάνω έργων και δραστηριοτήτων στις διατάξεις του νόμου αυτού και στις διατάξεις που θα εκδοθούν κατ' εξουσιοδότηση του, οι σχετικοί όροι και η διαδικασία" (παρ. 11). Στο δε άρθρο 5 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής :

"1. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού καθορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που μπορεί να διαφοροποιείται κατά κλάδους ή ομάδα έργων και δραστηριοτήτων. Με όμοια απόφαση ορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης ανάλογα με τα στάδια έγκρισης του έργου σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6. Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιλαμβάνει τουλάχιστον : α) περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας με πληροφορίες για το χώρο εγκατάστασης, το σχεδιασμό και το μέγεθος του, β) εντοπισμό και αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, γ) περιγραφή των μέτρων για την πρόληψη, μείωση ή αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, δ) εξέταση εναλλακτικών λύσεων και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινόμενης λύσης,

ε) απλή περίληψη του συνόλου της μελέτης. 2. Το οικείο νομαρχιακό συμβούλιο λαμβάνει γνώση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και πριν από την έγκριση της ενημερώνει κάθε πολίτη και τους φορείς εκπροσώπησής του, για να εκφράσουν τη γνώμη τους. Ο τρόπος ενημέρωσης καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων". Εξάλλου, με βάση εξουσιοδοτήσεις παρεχόμενες με διατάξεις του παραπάνω νόμου, μεταξύ των οποίων και τα προαναφερόμενα άρθρα 3, 4 παρ. 10 και 11 και 5 παρ. 1, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις οδηγίες Η4/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 28ης Ιουνίου 1994 και της 27ης Ιουνίου 1985, αντιστοίχως, εκδόθηκε η κοινή απόφαση 69269/5387/24-10-1990 των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (φ. ()78/25-10-1990, τευχ. Β), με την οποία, πλην άλλων, ορίζονται τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στην πρώτη και στη δεύτερη κατηγορία, καθορίζονται τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 4 της κοινής αυτής υπουργικής απόφασης απαριθμούνται τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στην πρώτη (Α) κατηγορία υποδιαιρούμενα σε δύο ομάδες (I και II), μεταξύ δε εκείνων που ανήκουν στην ομάδα II περιλαμβάνονται τα "έργα διευθέτησης και ρύθμισης της ροής υδάτων (περ. ε) και τα "φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις προς συγκράτηση ή μονιμότερη αποθήκευση των υδάτων" (περ. στ) και, περαιτέρω, στον πίνακα 2, ο οποίος προσαρτάται στο άρθρο 16 και στον οποίο παραπέμπει η παράγραφος 2 του άρθρου 6 της ίδιας υπουργικής απόφασης, ορίζονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχουν οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα και τις δραστηριότητες της παραπάνω ομάδας II, στο δε άρθρο 9 της απόφασης αυτής προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Τέλος, σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 17 της παραπάνω υπουργικής απόφασης, έργα ή δραστηριότητες που βρίσκονται στο στάδιο της κατασκευής κατά την έναρξη ισχύος της απόφασης αυτής προσαρμόζονται στις διατάξεις της που αφορούν την έγκριση περιβαλλοντικών όρων "μετά από τέσσερα (4) χρόνια από την έναρξη ισχύος της", στην ίδια, όμως, παράγραφο ορίζεται ότι "εάν πριν από την πάροδο της τετραετίας, κατά την κατασκευή ή τη λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας προκύπτει ότι δεν προστατεύεται επαρκώς το περιβάλλον, επιβάλλονται περιβαλλοντικοί όροι σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της παρούσας απόφασης".

12. Επειδή τα τεχνικά έργα, στα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, είναι μέρος του μείζονος έργου εκτροπής υδάτων του Αχελώου ποταμού προς το θεσσαλικό κάμπο και διοχέτευσης τους, τελικώς, στην κοίτη του Πηνειού ποταμού. Οπως προκύπτει δε από τα στοιχεία του φακέλλου, ο Αχελώος, ο οποίος πηγάζει από το όρος Λάκμος της οροσειράς της Πίνδου, στην περιοχή του Μετσόβου, και, εμπλουτιζόμενος με τα νερά αρκετών παραποτάμων, εκβάλλει δυτικά του Μεσολογίου, στο Ιόνιο πέλαγος, διασχίζοντας ένα από τα σημαντικότερα υδατικά διαμερίσματα της Χώρας, έχει μήκος 220 χιλιομέτρων περίπου με πλάτος που φθάνει έως και 90 μέτρα και αποτελεί πολύ σημαντικό ποτάμιο οικοσύστημα. Η επίμαχη παρέμβαση έχει πολλαπλές σοβαρές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον των οικείων περιοχών, και ιδίως α) την επικοινωνία των ποταμίων οικοσυστημάτων Αχελώου και Πηνειού που συνεπάγεται αμέσως την ανάμειξη της πανίδας και χλωρίδας αυτών με τον εντεύθεν πρόδηλο κίνδυνο μείωσης της βιοποικιλίας τους από τον ανταγωνισμό των ειδών. Διότι η οροσειρά της Πίνδου αποτελεί μέχρι τώρα αδιαπέραστο γεωγραφικό φράγμα που αποκλείει τη μετακίνηση των ενδημικών και μάλιστα των υδρόβιων οργανισμών της εξαιρετικά πλούσιας χλωρίδας και πανίδας της περιοχής από το δυτικό διαμέρισμα στο ανατολικό, ενώ η διάνοιξη της σήραγγας θα επιτρέψει για πρώτη φορά την κίνηση των ειδών αυτών κατά τη φορά των μεταφερόμενων υδάτων, δηλαδή από δυσμάς προς ανατολάς, β) τη μείωση των υδάτων του Αχελώου και της συνολικής ροής προς το δέλτα αυτού π(;υ αποτελεί σημαντικό υγρότοπο και

ενδιαίτημα άγριας ορνιθοπανίδας προστατευόμενης από τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης μαμσάρ, γ) την κατασκευή σειράς μεγάλων φραγμάτων (Πύλη, Μουζάκι, Συκιά, Μεσοχώρα) που θα κατακλύσουν κατοικίες και αγρούς, θα προκαλέσουν μετακίνηση και αλλαγή απασχόλησης του πληθυσμού, θα διαταράξουν σοβαρώς τα υφιστάμενα δίκτυα επικοινωνίας, θα καταστρέψουν τα εδαφικά και ποτάμια οικοσυστήματα και θα τα αντικαταστήσουν με λιμναία, και θα επιφέρουν αλλαγή των οικείων μικροκλιμάτων και σοβαρή αλλοίωση της αισθητικής του τοπίου, δ) τη μείωση της παροχής υδάτων του Αχελώου, νοτίως της εκτροπής, προς τα τροφοδοτούμενα από αυτόν φυσικά και ανθρωπογενή οικοσυστήματα της Δυτικής Ελλάδος με όλες τις εντεύθεν συνέπειες για την ευστάθεια και βιωσιμότητα τους, ιδίως σε περιόδους ξηρασίας, ε) σοβαρές κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές αλλαγές από την ποικιλότητα εκμετάλλευση των φραγμάτων, που θα έχουν δευτερογενείς επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον των οικείων περιοχών, στ) την αύξηση των υδάτων και της συνολικής ροής του ποταμού Πηνειού προς το δέλτα αυτού με σημαντική επίδραση στα φυσικά και ανθρωπογενή συστήματα του θεσσαλικού κάμπου, ιδίως δε αύξηση της ρύπανσης από τοξικά φυτοφάρμακα.

13. Επειδή, όπως προκύπτει περαιτέρω από τα στοιχεία του φακέλλου, το μείζον έργο της εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου, του οποίου τμήμα αποτελούν τα τεχνικά έργα, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, είχε αποφασιστεί πριν τη δημοσίευση της προαναφερόμενης κοινής υπουργικής απόφασης 69269/5387/24-10-1990 αλλά και πριν ακόμη δημοσιευθεί ο ίδιος ο ν. 1650/1986, κατ' εξουσιοδότηση του οποίου εκδόθηκε η υπουργική αυτή απόφαση, και μάλιστα κατά τη δημοσίευση του νόμου είχε ήδη αρχίσει η εκτέλεση ορισμένων επιμέρους έργων εντασσόμενων στο μείζον έργο της εκτροπής (βλ. ενδεικτικώς την από 11-2-1985 απόφαση ειδικού Διυπουργικού Συντονιστικού Οργάνου, η οποία μνημονεύεται σε προηγούμενη σκέψη, και το έγγραφο 4241/23-9-1985 της Διεύθυνσης Ανάπτυξης Υδροηλεκτρικών Έργων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, στο οποίο αναφέρεται και το έγγραφο Α.Π.ΓΑ/37/23-2-1994 του Γραφείου Έργων Εκτροπής Αχελώου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας). Με τα δεδομένα αυτά, σύμφωνα με τα άρθρα 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986 και 17 παρ. 1 της παραπάνω κοινής υπουργικής απόφασης, δεν συνέτρεχε υποχρέωση προέγκρισης χωροθέτησης για τα επίμαχα έργα και κατ' επέκταση ήταν επιτρεπτή η επιβολή περιβαλλοντικών όρων για τα έργα αυτά χωρίς να έχει προηγηθεί τέτοια προέγκριση. Επομένως, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακύρωσης, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι μη νόμιμη διότι εκδόθηκε χωρίς προηγούμενη προέγκριση χωροθέτησης των έργων, τα οποία αφορούν οι περιβαλλοντικοί όροι που επιβλήθηκαν με την απόφαση αυτή.

14. Επειδή από όσα αναφέρονται σε προηγούμενη σκέψη συνάγεται ότι το εγχείρημα της εκτροπής μέρους των υδάτων του Αχελώου ποταμού προς το θεσσαλικό κάμπο αποτελεί σύνθετο και μάλιστα πολύπλοκο τεχνικό έργο μεγάλης κλίμακας και έχει επιπτώσεις που μπορούν να προκαλέσουν σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη στο φυσικό περιβάλλον. Είναι δε πρόδηλο ότι η συνολική επίδραση του στο φυσικό περιβάλλον των επηρεαζόμενων περιοχών Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας δεν ισούται προς το άθροισμα των τοπικώς μόνο εκτιμώμενων συνεπειών των επιμέρους τεχνικών έργων που απαιτούνται για την πραγματοποίησή του, αλλ' είναι πολλαπλάσιο τούτου λόγω του δυναμικού και μή γραμμικού χαρακτήρα των εντεύθεν διαταρασσόμενων και σε αλληλεπίδραση τελούντων φυσικών και ανθρωπογενών οικοσυστημάτων. Κατά συνέπεια, για την καταγραφή και αξιολόγηση των επιπτώσεων του εγχειρήματος αυτού δεν αρκεί η σύνταξη μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για καθένα από τα προγραμματιζόμενα επιμέρους τεχνικά έργα, αλλά είναι αναγκαία η σύνταξη, κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με τις διατάξεις αυτές, συνολικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην οποία με την κατάλληλη επιστημονική μέθοδο θα συσχετίζονται και θα συνεκτιμώνται οι προεκτεθείσες επί μέρους συνέπειες καθώς και οι εντεύθεν απώτερες συνέπειες για το περιβάλλον προς εξεύρεση και αξιολόγηση της συνολικής

επίδρασης του έργου στο περιβάλλον από την αλλοίωση του υδρολογικού ισοζυγίου μεταξύ Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας. Μόνο με τέτοια συνθετική μελέτη θα καταστεί δυνατό να διαγνωστούν σε όλη τους την έκταση οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής και ενόψει αυτών αφενός μεν να κριθεί αν είναι καν επιτρεπτή η εκτέλεση του έργου ή αν τούτο αποκλείεται λόγω βλάβης του περιβάλλοντος αφετέρου δε να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα του έργου στο πλαίσιο και της αναμενόμενης μορφής ανάπτυξης της Θεσσαλίας και να αξιολογηθούν πλήρως τα μνημονεύομενα στην παράγραφο 1 του προαναφερόμενου άρθρου 5 ν. 165()/1986 στοιχεία και κριτήρια, μέσω των οποίων ελέγχεται και η τήρηση των επιταγών που απορρέουν από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος κατά τα διαλαμβανόμενα σε προηγούμενη σκέψη, καθώς επίσης, και να προσδιοριστούν οι περιοχές, στις οποίες επέρχονται συνέπειες από το παραπάνω εγχείρημα και, κατ' επέκταση οι νομοί, για τους οποίους απαιτείται να τηρηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου 5 και στα άρθρα 2 και 3 της προαναφερόμενης κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας.

15. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, για την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία, όπως έχει εκτεθεί, αφορά τεχνικά έργα περιλαμβανόμενα στο πρόγραμμα εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, η Διοίκηση στηρίχθηκε σε μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οι οποίες συντάχθηκαν ειδικώς για τα επί μέρους τεχνικά αυτά έργα και για τις οποίες ζητήθηκε η γνώμη των νομαρχιακών συμβουλίων Τρικάλων και Καρδίτσας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 της προαναφερόμενης κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, και συγκεκριμένα στη μελέτη του γραφείου "Παρασκευόπουλος-Γεωργιάδης ΕΠΕ", έτους 19989, για την περιοχή της άμεσης επιρροής των έργων της κύριας σήραγγας εκτροπής του Αχελώου και στη μελέτη του γραφείου "Θ. Θεοφύλακτος", έτους 19,;7, για την περιοχή της άμεσης επιρροής των έργων Πύλης και Μουζακίου. Εξάλλου, η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι για την αναγκαιότητα και τις επιπτώσεις της εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία έχει συνταχθεί μεγάλος αριθμός μελετών, οι οποίες και μνημονεύονται πλην άλλων, στην 'ενημερωτική έκθεση' που έχει αποσταλεί στο Δικαστήριο με το έγγραφο Α.Π. ΓΑ 24/3701/28-1-1994 του Γραφείου έργων Εκτροπής Αχελώου ποταμού του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και στο από 31-5-1994 ενημερωτικό σημείωμα' του γραφείου αυτού που έχει υποβληθεί με τα υπομνήματα του Δημοσίου και των παρεμβαίνοντων δήμων και σωματείων, δεν προκύπτει όμως ότι μεταξύ των μελετών αυτών περιλαμβάνεται συνολική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά την έννοια που εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη. Ειδικότερα, δε δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει τέτοιο χαρακτήρα η μελέτη με τίτλο "οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής του Αχελώου", έτους 1987, η οποία συντάχθηκε από ομάδα επιστημόνων με συντονιστή τον καθηγητή Ν.Σ. Μάργαρη και η οποία ρητώς αναγνωρίζει ότι δεν έχουν ακόμη συλλεγεί και μελετηθεί τα απαραίτητα εκείνα δεδομένα που θα μπορούσαν να στηρίζουν επιστημονική κρίση σε σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων, από τα οποία εξαρτάται και η προαναφερόμενη συνολική αξιολόγηση. Πάντως, δεν προκύπτει ότι η μελέτη Μάργαρη καθώς και οι λοιπές μελέτες που απαριθμούνται στα προαναφερόμενα έγγραφα του Γραφείου Έργων Εκτροπής Αχελώου αξιολογήθηκαν από τα οικεία όργανα της Διοίκησης κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 ν. 1()50/19;6 και του άρθρου 2 της κοινής απόφασης 75308/5512/26-10-1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας. Με τα δεδομένα αυτά, εφόσον δηλαδή η προσβαλλόμενη απόφαση δεν στηρίζεται, όπως έπρεπε, σε συνολική με την παραπάνω έννοια μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων που να έχει υποβληθεί και αξιολογηθεί κατά την προαναφερόμενη διαδικασία, η απόφαση αυτή είναι μη νόμιμη. Εξάλλου, το υποβαλλόμενο με το υπόμνημα του Δημοσίου αίτημα να διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, προκειμένου να διαπιστωθεί αν για τη συνολική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών

προβλημάτων που συνδέονται με την εκτροπή του Αχελώου ποταμού είναι από τεχνική άποψη αναγκαίο να συνταχθεί ενιαία μελέτη ή η έρευνα των προβλημάτων αυτών μπορεί να διασπαστεί σε περισσότερες της μιας μελέτης και αν οι υφιστάμενες σχετικές μελέτες έχουν συνθετικό χαρακτήρα, είναι απορριπτέο. Διότι ότι από το περιεχόμενο των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με βάση τις οποίες εγκρίθηκαν οι επίμαχοι περιβαλλοντικοί όροι και οι οποίες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας που θεσπίζεται με τις προαναφερόμενες διατάξεις, σαφώς προκύπτει ότι οι μελέτες αυτές δεν έχουν τέτοιο χαρακτήρα αλλ' αναφέρονται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα τεχνικά έργα που αποτελούν το αντικείμενο τους και συγκεκριμένα από την κύρια σήραγγα εκτροπής αφενός και τα φράγματα, ταμιευτήρες και συναφή έργα που προβλέπεται για κατασκευαστούν στις θέσεις Πύλη και Μουζάκι αφετέρου και μάλιστα στη δεύτερη από τις προαναφερόμενες μελέτες, δηλαδή εκείνη που αφορά τα έργα Πύλης και Μουζακίου επισημαίνεται ακριβώς, στη σελίδα 3 του Β τόμου, ότι "η κατασκευή των φραγμάτων και το τροποποιημένο περιβάλλον που θα προκύψει δεν αποτελούν ένα ανεξάρτητο σχέδιο ανάπτυξης, αλλά τμήμα ενός σημαντικά γενικότερου έργου που περιλαμβάνει την πρόσκαιρη μα σημαντική μεταβολή των συνθηκών περιβάλλοντος σε μια ζώνη που περιέχει όλη σχεδόν την κεντρική Ελλάδα", ότι για τους παραπάνω λόγους η μελέτη αυτή "δεν ευσταθεί από μόνη της και θα πρέπει να θεωρηθεί ως στοιχείο για την συνολικότερη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το σύνολο των έργων", ότι "κάθε σοβαρή προσπάθεια ανάλυσης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα φράγματα Πύλης και Μουζακίου πρέπει να γίνει συνολικά για το έργο της εκτροπής του Αχελώου, την άρδευση της Θεσσαλικής πεδιάδας, την αφαίρεση υδάτινων πόρων από την Ηπειρο και την Δυτική Στερεά Ελλάδα συνυπολογίζοντας ακόμα τις επιπτώσεις στους ορεινούς όγκους της Κεντρικής Ελλάδας, στο Ιόνιο και στο Αιγαίο Πέλαγος", ότι "η ποικιλότητα και η ισορροπία των οικοσυστημάτων της χώρας μας επιβάλλουν σαφώς διεξοδική ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το σύνολο του έργου" και, τέλος, ότι είναι αναγκαίο ο κύριος του έργου να εκπονήσει τη συνολική αυτή μελέτη. Η προσβαλλόμενη απόφαση, λοιπόν, είναι ακυρωτέα για τον παραπάνω λόγο, τον οποίο βασίμως προβάλλουν οι αιτούντες, αποβαίνει δε αλυσιτελής η έρευνα των λοιπών λόγων ακύρωσης που περιέχονται στην κρινόμενη αίτηση. Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτή η αίτηση αυτή και να απορριφθούν οι παρεμβάσεις.

Διά ταύτα

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση. Απορρίπτει τις παρεμβάσεις.

Ακυρώνει την απόφαση Α.Π. 61414/21-4-1992 των Υπουργών Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Τουρισμού, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου, και

Επιβάλλει στο Δημόσιο και στους παρεμβαίνοντες να καταβάλουν συμμέτρως το ποσό των είκοσι οκτώ χιλιάδων (28.000) δραχμών στους αιτούντες, ως δικαστική δαπάνη.

Ο Πρόεδρος του Ε Τμήματος Η Γραμματέας

Μ. Δεκλερής

Κ. Τζεδάκη

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1994.

Ο Πρόεδρος του Ε Τμήματος Ο Γραμματέας

Μ. Δεκλερής

Β. Μαντζουράνης